

Sygn. akt II CSK 389/08

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 12 grudnia 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z powództwa Teresy N. i Jerzego F.
przeciwko E. Spółce Akcyjnej w P.
o nakazanie i zapłatę,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 12 grudnia 2008 r.,
skargi kasacyjnej powodów
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 27 grudnia 2007 r.,

**oddala skargę kasacyjną i nie obciąża powodów kosztami
postępowania kasacyjnego**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 25 września 2007 r. nakazał pozwanej Grupie Energetycznej E. Spółce Akcyjnej w P., aby usunęła do dnia 31 grudnia 2008 r. dwutorową napowietrzną linię energetyczną WN 110 KV z działki nr 54 położonej w P. przy ulicy W., stanowiącej współwłasność powodów Teresy N. i Jerzego F., zasądził od pozwanej na rzecz powodów kwotę 50.000 zł z ustawowymi odsetkami od daty wyrokowania i orzekł o kosztach procesu, przyjmując za podstawę rozstrzygnięcia następujące ustalenia i wnioski.

Przedmiotowa linia energetyczna, przebiegająca przez działkę powodów na odcinku 27,70 m, została wybudowana w 1970 r. Pozwana, jak również jej poprzednicy prawni, nie uzyskali zgody powodów ani ich poprzedników prawnych na usytuowanie linii w granicach działki nr 54. Prawo własności powodów naruszone zostało zatem bezprawnie i stan taki trwa do chwili obecnej. Podniesiony przez pozwaną zarzut zasiedzenia służebności gruntowej nie może być - w świetle art. 285 k.c. - uznany za skuteczny, gdyż nie wynika z niego, na rzecz jakiej nieruchomości miałyby nastąpić obciążenie nieruchomości powodów. Istnieje możliwość skablowania linii energetycznej znajdującej się na nieruchomości powodów, bądź też jej przesunięcia, co pozwani – uwzględniając rozmiar tego przedsięwzięcia i potrzebę zachowania wszelkich warunków formalnych – powinni uczynić do końca 2008 r.

Wskutek przeprowadzenia linii energetycznej przez działkę powodów nie mogli oni korzystać z jej części obejmującej obszar 526,30 m². Gdyby wydzierżawili tę część nieruchomości na parking, mogliby uzyskać w okresie objętym żądaniem pozwu (od kwietnia 1998 r. do marca 2008 r.) wynagrodzenie w kwocie 64.710 zł, a uwzględniając powierzchnię ochrony funkcjonalnej (1.108 m²) – 136.232 zł. Zgłoszone przez powodów żądanie zasądzenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości w kwocie 50.000 zł jest zatem w pełni usprawiedliwione.

Sąd Apelacyjny, na skutek apelacji pozwanej, wyrokiem z dnia 27 grudnia 2007 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że zasądził od pozwanej na rzecz każdego z powodów kwoty po 7.194 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 25

września 2007 r., oddalił powództwo w pozostałej części i orzekł o kosztach procesu za obie instancje.

Sąd Apelacyjny, aprobuując ustalenia faktyczne przyjęte za podstawę zaskarżonego wyroku, uznał, że podniesiony przez pozwaną zarzut zasiedzenia służebności, o treści odpowiadającej służebności gruntowej uregulowanej w art. 285 k.c., jest uzasadniony. Odwołał się przy tym do stanowiska judykatury dopuszczającego stosowanie przepisów o zasiedzeniu służebności gruntowej na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego w zakresie niezbędnym do prawidłowego korzystania z urządzeń przesyłowych. W konsekwencji przyjął, że pozwana z dniem 1 stycznia 2001 r. nabyła tę służebność przez zasiedzenie, wobec czego zgłoszone przez powodów roszczenie negatoryjne nie zasługuje na uwzględnienie.

Za usprawiedliwione natomiast Sąd Apelacyjny uznał zarzuty kwestionujące rozstrzygnięcie w przedmiocie żądania zasądzenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Skoro zarzut zasiedzenia okazał się skuteczny, to powodowie mogą domagać się tego wynagrodzenia jedynie za okres 33 miesięcy (od kwietnia 1998 r. do końca 2000 r.). Suma tego wynagrodzenia wynosi 14.388 zł. Każdemu z powodów przysługuje w tym zakresie – stosownie do art. 207 k.c. – samodzielne roszczenie w wysokości odpowiadającej posiadanym udziałom we współwłasności. Udziały te wynoszą po ½ części, stad też wynagrodzenie należne każdemu z powodów stanowi kwota 7.194 zł.

W skardze kasacyjnej, opartej na obu podstawach określonych w art. 398³ § 1 k.p.c., powodowie podnieśli zarzuty naruszenia art. 285 § k.c. przez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu dopuszczalności skutecznego podniesienia zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej bez wskazania nieruchomości władnącej oraz art. 609 i 610 k.p.c. przez ich niezastosowanie. Powołując się na te podstawy wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenia tego orzeczenia i oddalenie apelacji pozwanej.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwana wniosła o jej oddalenie i zasądzenie na jej rzecz od powodów kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutów podniesionych w ramach podstawy kasacyjnej naruszenia przepisów postępowania stwierdzić należy, że nie znajdują one usprawiedliwienia. Według skarżących, Sąd Apelacyjny nie był uprawniony do oceny w niniejszym procesie podniesionego przez pozwaną zarzutu zasiedzenia bez przeprowadzenia postępowania przewidzianego w art. 609 i art. 610 k.p.c. Ze stanowiskiem takim nie można się jednak zgodzić.

Sąd Najwyższy wielokrotnie wypowiadał się w kwestii dopuszczalności ustalenia faktu nabycia prawa przez zasiedzenie w innej sprawie niż w postępowaniu o zasiedzenie. Możliwość taką - w sytuacji, gdy ustalenie tego faktu nie jest przedmiotem sprawy, lecz stanowi jedynie przesłankę rozstrzygnięcia - dopuścił nie tylko we wskazanej przez skarżącą uchwale składu 7 sędziów z dnia 10 lutego 1951 r., ŁC 741/50, OSN 1951, nr 1, poz. 2, ale również w późniejszych orzeczeniach (por. m.in. uzasadnienia uchwał: z dnia 20 marca 1969 r. III CZP 11/69 - OSNCP 1969, z. 12, poz. 210 oraz z dnia 21 października 1994 r., III CZP 132/94, OSNC 1995, nr 2, poz. 35). Stojąc na gruncie tego zapatrywania, które skład orzekający podziela, należy uznać, że we wskazanych wyżej przypadkach tryb nieprocesowy określony w art. 609-610 k.p.c. nie znajduje zastosowania. Zarzuty naruszenia wymienionych przepisów przez ich niezastosowanie trzeba więc uznać za bezzasadne.

Chybiony okazał się też zarzut wypełniający pierwszą podstawę kasacyjną. Kwestia dopuszczalności nabycia służebności gruntowej przez przedsiębiorstwo w drodze zasiedzenia na podstawie art. 292 w związku z art. 285 k.c. w orzecznictwie Sądu Najwyższego została przesądzona pozytywnie (por. - poza przytoczonym w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia postanowieniem z dnia 8 września 2006 r., II CSK 112/06, Mon. Pr. 2006, nr 19, s. 1016 - także wyrok z dnia 31 maja 2006 r., IV CSK 149/05, nie publ., oraz uchwałę z dnia z dnia 17 stycznia 2003 r., III CZP 79/02, OSNC 2003, nr 11, poz. 142). Pogląd ten podtrzymany został w uchwale z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08 (nie publ.), w której Sąd Najwyższy uznał że przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu (art. 305¹ - 305⁴ k.c.) dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa. W uzasadnieniu tego zapatrywania Sąd Najwyższy wskazał,

że ustanowiona na rzecz przedsiębiorstwa (w znaczeniu podmiotowym) służebność gruntowa lub nabyta przez przedsiębiorstwo w drodze zasiedzenia taka służebność, jako prawo korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie związanym z działaniem tego przedsiębiorstwa (art. 285 k.c.), odpowiada funkcji i treści nowo kreowanej służebności przesyłu. Tak jak dla ustanowienia na rzecz przedsiębiorcy lub nabycia przez przedsiębiorcę w drodze zasiedzenia służebności przesyłu, tak i dla ustanowienia na rzecz przedsiębiorstwa lub nabycia przez przedsiębiorstwo w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, bezprzedmiotowe jest oznaczenie „nieruchomości władającej”.

W świetle przytoczonego wyżej stanowiska judykatury, odmienny pogląd skarżących wskazujący na niedopuszczalność zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu bez skonkretyzowania nieruchomości władającej, nie znajduje usprawiedliwienia.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. i art. 102 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.